

9. Философия. Основные идеи и принципы. Популярный очерк / А. И. Ракитов, В. Т. Богуславский, В. Е. Чертышин, Г. И. Эзрин. – М. : Политиздат, 1985. – 368 с.
10. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – 6-е изд. – М. : Политиздат, 1991. – 560 с.

ТЕЛОВАТА М. Т. Исторический аспект и методологические основы преемственности как системы в высших учебных заведениях.

В статье рассматривается преемственность как система в высших учебных заведениях. Проанализировано исторические аспекты, методологические основы, принципы, явления преемственности в профессиональной подготовке будущих специалистов экономической отрасли.

Ключевые слова: преемственность, принципы преемственности, процесс учения.

TELOVATA M. T. The historical aspect and methodological foundations of continuity as a system of higher education.

The article deals with the continuity of the system in higher education. Analyzed the historical aspects, and methodological foundations, principles and phenomena of continuity in the training of future specialists in economic otryasli.

Keywords: continuity, the principles of continuity, the learning process.

**Томащук О. Г.
Луцький інститут розвитку людини
Університету “Україна”**

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО РОБОТИ У ЦЕНТРАХ ІНВАСОРТУ

У статті на основі аналізу психолого-педагогічної літератури й результатів анкетування студентів щодо наявності у майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання професійних знань та вмінь висвітлено зміст та ефективні форми і методи професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні фахівці з адаптивного фізичного виховання, центри інваспорту.

Інтеграція України у світове співтовариство зумовлює зміну вимог до рівня кваліфікаційних знань і умінь фахівців. З позиції сьогодення фахівець має володіти високим рівнем функціональної гнучкості, необхідними фундаментальними й вузькоспеціальними знаннями, навичками структурного підходу до вирішення різних професійних завдань і проблем.

На сьогодні в Україні не повною мірою розвинена спеціальна підготовка працівників галузі фізичного виховання неповносправних у системі вищої фізкультурної освіти. В “Інваспорті” працюють, як правило, фахівці з вищою фізкультурною освітою, однак у змісті їх фахової підготовки недостатньо передбачено формування спеціальних вмінь та навичок з адаптивної фізичної культури і спорту.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю подолання суперечностей, які виникають між:

– сучасними вимогами до якості професійної підготовки студентів і рівнем компетентності фахівців з адаптивного фізичного виховання, спроможними здійснювати свою діяльність у центрах інваспорту;

– цілісністю системи професійних завдань, які вирішує фахівець з адаптивного фізичного виховання у процесі навчально-виховної, фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи у центрах інваспорту, та їх фрагментарним вивченням;

– об'єктивною потребою у висококваліфікованих фахівцях нової генерації для роботи у центрах інваспорту і недостатньою розробкою питань підготовки студентів на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях з урахуванням їх індивідуальних можливостей, інтересів і запитів щодо майбутньої професійної діяльності.

Метою статті було проаналізувати результати анкетування студентів щодо наявності у майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання професійних знань і вмінь та визначити шляхи підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту.

Основні завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури щодо особливостей підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту.

2. Провести анкетування студентів, які навчаються за напрямом підготовки “Фізичне виховання”, щодо наявності у майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання професійних знань та вмінь.

3. Визначити зміст та ефективні форми і методи підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що особливості підготовки фахівців з адаптивного фізичного виховання розглядали такі науковці, як І. Г. Доровских, Є. Н. Каленік, Р. П. Карпюк, Н. В. Скорик, Г. А. Хомутов, Р. В. Чудна та ін.; теоретико-методичні основи спорту інвалідів як складової міжнародного олімпійського руху вивчав Ю. А. Бріскін; розвиток спорту вищих досягнень інвалідів доліджував Є. Н. Приступа; теорію і організацію адаптивної фізичної культури аналізували С. П. Євсєєв, В. В. Немкін; становлення міжнародного спортивного руху інвалідів розглядав В. І. Мудрік і т.д.

Аналіз наукових праць вищезгаданих авторів засвідчив, що відсутні дослідження, спрямовані на вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту.

Соціально-економічні зміни, реформування системи освіти на гуманістичних та демократичних засадах, перехід із предметного на особистісно орієнтоване навчання створюють умови для саморозвитку, самореалізації особистості в навчальному процесі, результативність якого не можлива без детального аналізу процесу професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту і пошуку шляхів його подальшого вдосконалення. Г. Жигадло наголошує, що “питання ефективності підготовки педагогічних кадрів завжди були в центрі уваги на всіх етапах розвитку суспільства. Сьогодні, в час перебудови системи освіти, і, зокрема, перебудови напрямків підготовки фахівців фізичної культури, ця проблема набула особливої актуальності” [2, с. 329].

Сучасна складна соціально-економічна і соціально-психологічна ситуація в Україні, як і стан загальної культури й духовності населення, висуває перед національною вищою школою принципово нове надзвичайно важливе завдання. Як зазначають Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський та О. С. Пономарьов, “його сутність полягає в необхідності перегляду концептуальних основ самої організації підготовки фахівців і відповідному визначенні її змісту і технологій, які б забезпечували якісно новий рівень їхнього професіоналізму” [7, с. 30].

Н. Ткаченко констатує, що “саме у процесі підготовки і навчання майбутніх фахівців у вищих фізкультурних закладах формуються ті орієнтири, що у майбутньому більшою мірою визначатимуть місце і значущість усієї сфери фізичної культури та спорту в суспільстві” [6, с. 72].

Р. П. Карпюк зауважує, що “інтеграція вітчизняної освітньої системи у світовий освітнянський простір, підготовка фахівців відповідно до вимог міжнародних стандартів зумовлюють необхідність суттєвого удосконалення та трансформації процесу формування фахівців різних напрямків. Передусім це стосується закладів вищої освіти соціально-гуманітарного спрямування, які готують майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання” [4, с. 79].

Проблема ефективності професійної підготовки студентів до майбутньої діяльності у сучасних умовах, на думку Л. Безкоровайної, “зумовлена необхідністю подолання суперечностей, які виникають між вимогами інформаційного суспільства до професійної підготовки майбутніх фахівців і їх кваліфікацією відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня; змістом професійно-орієнтованих дисциплін і педагогічними технологіями реалізації цього змісту; орієнтацією на нові моделі навчально-виховного процесу у вищій школі та традиційною підготовкою фахівця” [1, с. 12].

Л. Завацька, Ж. Сотник і В. Ковальський наголошують, що тільки “педагогічно доцільна організація навчально-виховного процесу дає можливість студентам опанувати комплекс професійних знань і вмінь на рівні сучасних вимог: пов'язати процес фізичного виховання з профілактикою, корекцією і реабілітацією фізичного стану та фізичного

розвитку; використовувати спеціально організовану рухову активність для позбавлення від шкідливих звичок, упровадження здорового способу життя; забезпечувати оптимальні умови для нормального вікового розвитку дітей, підлітків, молоді; зміцнювати їх здоров'я, підвищувати розумову й фізичну працездатність, забезпечувати активне довголіття та продовження тривалості життя” [3, с. 139].

Як вважає В. І. Наумчук, “процес становлення студента як фахівця складається із декількох етапів: усвідомлення соціальної значущості праці педагога, сприйняття вимог педагогічної професії, свідоме пред'явлення цих вимог до себе, самовиховання необхідних властивостей і якостей, які моделюють особистість вчителя, реалізація настанов на творче оволодіння обраною професією. Ці етапи професійного становлення майбутнього вчителя складають основу професійно-педагогічного виховання у вузі” [5, с. 37-38].

Для виявлення стану підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів які навчаються за напрямом підготовки “Фізичне виховання”, у якому взяли участь 424 особи. Респондентами стали 58 студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 57 студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки, 48 студентів Запорізького національного університету, 101 студент Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Степана Дем'янчука, 160 студентів Луцького інституту розвитку людини Університету “Україна”.

Опитування студентів щодо володіння знаннями про сутність, мету, завдання й зміст адаптивного фізичного виховання свідчить про те, що із 424 студентів володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст адаптивного фізичного виховання 18,04% респондентів, частково володіють – 68,81%, не володіють – 2,4%, важко було відповідати 10,75% респондентів.

Отже, загальний показник становить тільки 18,04% опитаних, які вказали, що володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст адаптивного фізичного виховання.

На запитання анкети “Наскільки Ви володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст адаптивного спорту?” результати відповідей студентів розподілилися наступним чином: із 424 студентів володіють знаннями 19,93% студентів, частково володіють – 60,43%, не володіють – 7,14%, важко було відповідати 12,50% студентів.

Отже, з опитаних респондентів лише 19,93% володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст адаптивного спорту.

Результати відповідей на запитання анкети “Наскільки Ви підготовлені до використання засобів адаптивної фізичної культури у своїй майбутній професійній діяльності?” показали, що із 424 студентів підготовленими себе

вважають 19,31% студентів, частково підготовленими – 60,85%, не підготовленими – 7,92%, важко було відповідати 11,92% студентів (рис. 1).

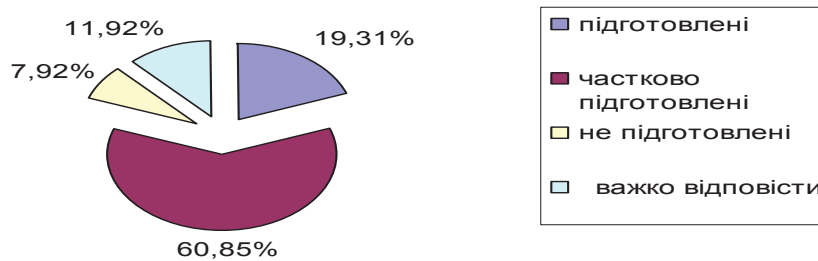

Рис. 1. Розподіл респондентів, опитаних щодо підготовленості до використання засобів адаптивної фізичної культури у своїй майбутній професійній діяльності (%)

Отже, на жаль, загальний показник становить лише 19,31% респондентів, які вказали, що підготовлені до використання засобів адаптивної фізичної культури у своїй майбутній професійній діяльності.

Таблиця 1

Показник результатів відповідей студентів, опитаних щодо підготовленості до організації та проведення фізкультурно-оздоровчої, навчально-тренувальної та спортивно-масової роботи серед людей з особливими потребами (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад				
		НПУ імені М. П. Драгоманова	ВНУ імені Лесі Українки	ЗНУ	МЕГУ імені С. Дем'янука	ЛІРоЛ
		58 чол.	57 чол.	48 чол.	101 чол.	160 чол.
Повністю	21,99	24,14	21,05	18,75	24,75	21,25
Частково	52,54	55,17	54,39	45,83	55,45	51,88
Ні	11,23	10,34	7,02	20,83	2,97	15
Важко відповісти	14,23	10,34	17,54	14,58	16,83	11,88

Аналіз даних таблиці 1, в якій подано результати відповідей на запитання анкети “Наскільки Ви підготовлені до організації та проведення фізкультурно-оздоровчої, навчально-тренувальної та спортивно-масової роботи серед людей з особливими потребами?”, свідчить про те, що із 424 студентів 21,99% вказали, що підготовлені повністю, частково підготовлені – 52,54%, не підготовлені – 11,23%, важко було відповідати 14,23% студентів.

Отже, на жаль, лише 21,99% респондентів вважають себе підготовленими до організації та проведення фізкультурно-оздоровчої, навчально-тренувальної та спортивно-масової роботи серед людей з особливими потребами.

Результати відповідей на запитання анкети “Наскільки Ви володієте знаннями про загальноприйнятну медичну класифікацію серед спортсменів-інвалідів?” показали, що із 424 студентів володіють знаннями 14,01% студентів, частково володіють – 45,33%, не володіють – 17,15%, важко відповідати було 23,51% студентів.

Отже, всього 14,01% студентів володіють знаннями про загальноприйнятну медичну класифікацію серед спортсменів-інвалідів, водночас 17,15% студентів не володіють відповідними знаннями взагалі.

Враховуючи важливу роль, відведену фахівцям з адаптивного фізичного виховання у формуванні, збереженні й зміцненні здоров'я, соціалізації та інтеграції осіб з особливими потребами в суспільство засобами адаптивної фізичної культури, нагальною потребою стає підготовка такого фахівця, який міг би впоратися з поставленими перед ним завданнями. У зв'язку з цим, як зазначають Л. Завацька, Ж. Сотник і В. Ковальський, “виникає потреба відбору змісту, форм і методів професійної підготовки, а також чітка спрямованість на розв'язання соціально-практичних завдань” [5, с. 139].

У процесі дослідження визначено зміст підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту, який спрямований на оволодіння студентами ґрунтовними знаннями з таких дисциплін: “Вступ до спеціальності”, “Історія фізичної культури”, “Теорія та методика адаптивного фізичного виховання”, “Окремі методики адаптивного фізичного виховання”, “Адаптивний спорт”, спецкурсу “Теорія та методика фізкультурно-оздоровчої роботи у центрах інваспорту”.

Було визначено ефективні форми (лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота, індивідуальна робота, спецпрактикум, консультаційні заняття, практики з адаптивного фізичного виховання та за профілем майбутньої роботи, волонтерська робота) та методи (проблемні лекції, навчальні та ділові ігри, круглий стіл, зустрічі з паралімпійцями та дефлімпійцями, семінари-дискусії, пошук інформації в мережі Інтернет), що забезпечують досягнення головної мети процесу професійної підготовки, а саме, готовності майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до професійної діяльності у центрах інваспорту відповідно до вимог суспільства.

Висновки. Отже, процес професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання потребує вдосконалення. Оновлення змісту та використання ефективних форм та методів підготовки забезпечить формування готовності майбутнього фахівця з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту, зокрема до вирішення проблеми

інтеграції, соціальної адаптації та фізичної реабілітації людей з особливими потребами засобами адаптивної фізичної культури з метою відновлення здоров'я, залучення їх до суспільно корисної праці.

Перспективи досліджень вбачаємо у подальшому вивченні шляхів підвищення ефективності системи підготовки фахівців, зокрема застосування інформаційних технологій для оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Використана література:

1. *Безкоровайна Л.* Визначення мотивації до управлінської діяльності студентів факультету фізичного виховання та спорту / Л. Безкоровайна // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 4. – С. 24-35.
2. *Жигадло Г.* Моделювання професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури в процесі проведення уроків з фізичної культури на заняттях зі спортивних ігор / Г. Жигадло // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. – Вінниця, 2006. – С. 329-334.
3. *Завацька Л.* Особливості професійної підготовки фахівців фізичної реабілітації та фізичного виховання на факультеті здоров'я, фізичної культури і спорту міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука / Л. Завацька, Ж. Сотник, В. Ковальський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. праць. – Луцьк, 2005. – С. 139-142.
4. *Карпюк Р. П.* Формування педагогічної позиції майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання у процесі фахової підготовки / Р. П. Карпюк // Педагогічний процес : теорія і практика : зб. наукових праць. – К. : Інтертехнодрук, 2007. – Вип. 3. – С. 79-90.
5. *Наумчук В. І.* Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. І. Наумчук. – Тернопіль, 2002. – 168 с.
6. *Ткаченко Н.* Мотиваційні характеристики студентів як фактор підвищення якості підготовки фахівців з менеджменту фізичного виховання і спорту / Н. Ткаченко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2001. – № 1. – С. 71-75.
7. *Товажнянський Л. Л.* Технологія педагогічного проектування системи формування гуманітарно-технічної еліти / Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов // Наукові праці : педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2002. – Вип. 7. – С. 30-33.

ТОМАЩУК Е. Г. *Пути повышения эффективности профессиональной подготовки будущих специалистов по адаптивному физическому воспитанию к работе в центрах инваспорта.*

В статье на основе анализа психолого-педагогической литературы и результатов анкетирования студентов о наличии у будущих специалистов по адаптивному физическому воспитанию профессиональных знаний и умений освещены содержание и эффективные формы и методы профессиональной подготовки будущих специалистов по адаптивному физическому воспитанию к работе в центрах инваспорта.

Ключевые слова: *профессиональная подготовка, будущие специалисты по адаптивному физическому воспитанию, центры инваспорта.*

TOMASCHUK O. *Ways of enhancing the effectiveness of training of future specialists in adaptive physical education to the work in the centres of invalid sport.*

The article is based on analysis of psychological and educational literature and the results of the survey of students concerning the availability of future specialists in adaptive physical education professional knowledge and skills covered content and effective forms and methods of training of future

specialists in adaptive physical education to the work in the centres of invalid sport.

Keywords: *professional training, future specialists in adaptive physical education, centers of invalid sport.*

Турчинова Г. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

В статті розглядаються психолінгвістичні передумови оволодіння іноземною мовою для спеціальних цілей. Приділяється увага проблемі засвоєння іноземної мови в умовах штучного субординативного білінгвізму.

Ключові слова: *білінгвізм, психологічні передумови оволодіння іноземною мовою, породження мовлення, внутрішнє мовлення, продукування мовлення, сприйняття.*

Специфічною особливістю навчання англійської мови для спеціальних цілей в українських вищих навчальних закладах є те, що процес навчання відбувається в умовах штучного субординативного білінгвізму, коли одна мова виступає домінантною (у нашому випадку це є українська), а інша займає підлегле становище (іноземна). Розглядаючи білінгвізм із психологічних позицій, ми визначаємо його як здатність людини розуміти й породжувати мовлення декількома (двома або більше) мовами. Оскільки білінгвізм передбачає використання систем рідної та нерідної мови, розглянемо процес породження говоріння іноземною мовою.

Вивченням проблеми психолінгвістичних передумов навчання ІМ займалася велика кількість вітчизняних та зарубіжних вчених: В. О. Артьомов, Л. С. Виготський, Є. М. Верещагін, У. Вайнрах, М. І. Жинкін, Ю. О. Жлуктенко, І. О. Зимня, Н. В. Імедадзе, Г. В. Колшанський, О. О. Леонтьєв, G. Doca, Ch. Le Heredia-Deprez та інші. Більшість учених вирішують проблеми, пов'язані з навчанням спеціальності в межах наукової або вузькопрофесійної сфер спілкування. Деякі дослідники вивчають особливості професійного монологічного і діалогічного мовлення та їх специфічні види (О. Г. Бжоско, Л. Є. Ємельянова, В. В. Виноградов, М. Г. Кочнєва, З. О. Плюхіна, Л. В. Шилак), розробляють цілісну систему навчання професійного мовлення на основі імітаційно-ділових ігор [8], вивчають зміст навчання з урахуванням рівнів спільної діяльності спеціалістів і характерних для них функцій спілкування [6]. Разом з тим, беручи до уваги дослідження вищезгаданих учених, питання врахування психолінгвістичних передумов навчання ІМ для спеціальних цілей залишається відкритим.

Особливо значущою для нас є проблема породження мовлення та